ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 100 Д. на годину, 50 Д. на пола године, а 25 Д. на четврт године; за Америку 5 долара на годину. — Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ Д. Д.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон број 110. — Рукописи се не враћају.

Издавалац „Застава“ Д. Д.

Број 23. Нови Сад, у четвртак 2. фебруара 1922. Година LIII.

Покрет Немаца и Мађара.

(с. б.) У најскоријој будућности наша ће Војводина играти врло важну улогу у политичком и економском животу наше државе. Један од најбогатијих, најплоднијих наших крајева, где је материјална култура на врло високом ступњу, густо насељена, са богатом саобраћајном мрежом и жељезничком и речном, са великим и добро организованим општинама, Војводина мора постати значајан политички фактор. То ће, нема сумње, доћи тек после духовног препорода Војводине, тек пошто се наше опће прилике довољно среде, и пошто се снаге млађе генерације у Војводини среде, прегрупишу и ориентишу.

Но не само због тога: Војводина ће бити врло важан саставни део нашег политичко-економског и културног живота и због народносног питања, које ће ту свом жестином избити на површину. У својој држави, ми ћемо право народносно питање имати само у Војводини. Ту су у великим комплексима настањени Немци и Мађари, који су, по завршетку светског рата, од државотворних и водећих елемената постали наједном народносна мањина. Да ће Немци и Мађари ускоро изаћи на поприште политичке борбе, то се види и из догађаја последњих дана.

Док су Немци и Мађари имали право опције, они су се чували политике. Нису се одлучивали ни за једну страну, него су се притајили, али с напрегнутом пажњом, да би се добро ориентисали у новој државној организацији, где су били сасвим необавештени, не познајући ни људе ни прилике. Но чим је истекао рок опције, и Немци и Мађари излазе с једнодушним програмом, припремајући тиме своју политичку акцију.

Покретом Немаца управља се из Земуна, где је 29. јануара одржан поузданички састанак, и где се образовао одбор са оснивање немачке странке. Проглас овог одбора штампан је истога дана у новосадском немачком листу „Deutsches Volksblatt“, где је пропраћен са великом радошћу и одушевљењем, што се приступа организовању немачке странке.

У програму се вели да Немачка Странка Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца стоји на становишту потпуне верности према династији Карађорђевића, и према својој новој отаџбини, Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, и да су одлучно решени, да свим својим силама допринесу њеном развоју. Остајући верни тако својој родној груди, Немци траже и пуне грађанске слободе и права, која им Устав гарантује: признање активног и пасивног права гласа за парламенат, несметану слободу политичког кретања, збора и договора. У прогласу се нарочито потанко наводе захтеви Немаца у погледу аграрне реформе: да се обустави потискивање (?) Немаца са њиховог поседа, а да се аграрним одборима у општинама, где је претежни број Немаца, доделе и Немци за чланове. Захтевају да се аграрна реформа постави на законске основе, и да се при њеном извођењу одстрани административна и национална самовоља, а да одговара савременим поседовним реформама. Даљи захтеви Немаца односе се на обуставу секвестра над немачким имањима; на употребу немачког језика у надлештвима у оним општинама, где већину сачињавају Немци; на несметану слободу кретања у економском и културном погледу, на подизање немачких основних, средњих и стручних школа и препарандије; на уклањање свих неприлика, које спречавају економско снажење државе; најзад, траже и подједнаку поделу државних терета на све држављане без разлике. Порезе се имају законским путем одређивати, а не убирати се једино путем наредаба.

Проглас одбора за организовање немачке политичке странке садржи дакле у главним цртама њихов политички програм: они хоће да буду продуктивни и корисни чланови ове отаџбине, да суделују у свима радовима, подносећи све терете, али захтевајући за сва права слободно развијање Немаца у политичком, економском и просветном погледу.

Док су Немци већ издали свој политички проглас и на тој основи отпочели своје организовање, Мађари, који су такође решили да створе Јединствену Мађарску Политичку Странку, сазвали су прво поузданички састанак својих људи у Суботици, и ту су решили да се Мађари организују као засебна али јединствена мађарска политичка странка, која би имала да се помири са историјским променама, да води трезвену политику, али да и Мађарима прибави сва политичка права, која им као равноправним грађанима по Уставу припадају. Ради организовања странке образован је у Суботици одбор од сто лица.

У политичком животу Војводине појавила су се два врло значајна фактора. Пошто су Немци и Мађари, и по својој националној свести, и по својим политичким традицијама, и културно и економски врло јаки (Немци нарочито), то ће тај политички рад бити врло жив, интензиван, често можда и врло бучан. Он ће утицати свакако и на живљи рад наших политичких странака, и зато, ето, постаће Војводина важно политичко поприште у нашој држави, јер ће се ту делити мегдани, и ту сукобити странке ради решавања државних и народних проблема.

Аустрија у 1920. години.

(Свршетак.)

Упоређење да барка аустријска није за пучину ни буру није тачно; дуго се она држала лукавством док се Словени нису опаметили, а донде је она добро пловила и издржавала буре. Бечлије су се свима Словенима подсмевали, а ако би ми били још гори од њих, никада се до овог стања ствари не би дошло. Кад у Паризу има демонстрације, онда има крви и енергичне вике, а у Бечу маса мирно иде, који пут се чује: „Доле“! или „Живео“! И Бечлије би друкчије радиле да од увек нису на туђ рачун лепо живели као и данас!

У Бечу се славе сви празници и верски и револуционарни, тамо су сви „клерикалне социјалисте“! Десет келнера вас послуже и свима треба дати напојницу. Зна се за век Перикла, Августа и Луја XIV., данас је век „Комисија“. У Бечу је било 1920.: Комисија Контролна, Накнадна, Међусавезна Дунавска, Деобна, Прометна. Па ако све ствари на суху, води и ваздуху нису уређене, то није кривица комисија, јер у њима се ради: пише, говори, размишља. „Контролна“ има Французе, Енглезе, Јапанце, Румуне (а где смо ми?), има тешку задаћу да пази, да се не створи стара аустријска војска (!). Председава Талијанац, и од то доба аустријска војска, која није постојана и ишла у ритама, данас постоји и лепо је обучена. За „Комисију за накнаду“ не зна нико ради кога је установљена; Аустријанци мисле да је то њих ради. „Дунавска“ је у рукама Енглеске, која ће од Дунава начинити слободну реку, као што је већ учинила са морем! „Деобна“ стално хвата податке, брише пише брише пише! А „Прометна“ чека да оне остале прво сврше рад, па тек онда она да почне!!! Иначе је свађа међу наследницима Аустрије велика. Што се тиче „спољне политике“ писцу је жао због раздора између Мађара и Аустријанаца. Аустрија као и Немачка хоће да изиграју мир, само док друга хоће да изигра силом, прва то ради „саучешћем“ т. ј. стално прича о својој несрећи и глади. Официри, ђаци и високи чиновници су да се припоје Немачкој; војска је већ униформирана, школе су реципрочно признате за једне!

Писац жали што на Француску вичу много у Аустрији. Али он не види да је то маневар, да је заваде са народима који су били са Француском до краја у рату против Немштине. Не може се на две столице! Што Аустрија држи везе са бољшевицима, то је разлог да хоће да распирује мржњу између Словена, само да се тај смер изигра не треба сувише гурати Пољаке. Аустрија иде старим правцем „подели па владај“. Исто тако ако би хтела Аустрија у „Друштво Народа“ не би је требало пустити, јер ће радити за Немачку и бити против Француске. А против осталих? Само се то већ на жалост догодило као што смо видели. „Шта ради Аустрија?“ Она проси и чим добије неку пару: једе колаче, слуша оперете или игра; и док Аустријанци седе по кафанама, донде други довлаче храну и остале потребе. Иначе Аустријанци за све криве Антанту и прете за најмању ситницу да се придруже Немачкој. Чак шта више изгледа да сво распикућство, сва несрећа долази од тога, да се по једном Макијавелијем плану хоће све да упропасти да би се до тога дошло. Ми мислимо да је ово сржне само ове књиге већ и читаве Аустријске политике. Све остало је лаж и подвала, коју неки саучесници било Немачке, било Аустрије издржљиво потпомажу, донде, догод их ми будемо трпели. Аустрија неће хотимично да врши икакву дисциплину над самом собом, то се види већ и из тога, што је пре умела да наметне ту исту дисциплину, и можда јачу, другим народима. Кад се погледа на Пољску, Румунију и Србију, које су мало другачије муке пре-

трпели и њихову енергију, дисциплину и вољу за рад, и кад их човек упореди с Аустријом, онда се врло добро види да сво зло Аустрија хотимично сама себи ствара. Она стално тражи нове позајмице и штампа нове билете. Када говори о својим потребама она никада не урачунава своју рођену производњу! Дошла ма која влада, социјалистичка или назадњачка, она увек исто ради као и прошла, пуштајући хотимично да свака класа народна граби само за свој рођени интерес. Чак се љуте на пријатеље, који хоће да их спасе, из искреног човечанског осећања. „Могућност у будућности“: јака државна управа. Радити с вољом, куповати боље, и мање, а само оно што је потребно. Ето нам читаво и право стање Аустрије, потпуно непристрасно како нам га је изложио г. Жан Кервеган. Ми би требали да се управљамо по њему да докажемо лаж аустријску а ако не успемо, онда да се сами не дамо варати.

Л.

Нови Сад, 2. фебруара.

— **Расцеп у Демократској Странци.** Од 1. фебруара почиње у Београду поново да излази дневни лист „Видело“, који ће ширити идеје Напредне Странке.

Напредна Странка је у прошлости Србије играла врло велику и важну улогу. Њене вође су били: Милан Пирочанац, Милутин Гарашанин, Стојан Новаковић и многи други. Она је прва подизала железнице, школе, основала Академију Наука, за њено је име везан закон о устројењу војске и друго. Но странка је брзо опадала, тако да је 1903. године потпуно превладала Радикална Странка. После светског рата, остатци Напредне Странке, чији су представници тада били г. г. Павле Маринковић и др. Војислав Маринковић, Напредна Странка је решила — али без сазивања страначке главне скупштине — да ступи у Демократску Заједницу, која се убрзо претворила у Демократску Странку. У Србији је владало прилично незадовољство због тог улажења Напредне Странке у Демократску, па се захтевало с времена на време, да се поново оживи Напредна Странка. После дужег припремања то је и учинила млађа генерација, потомци старијих, Владимир Гарашанин, син оснивача Напредне Странке, Милета Новаковић, син Стојана Новаковића, и други млађи интелектуалци покрећу „Видело“, с планом да оживе самосталну Напредну Странку. Тиме се ствара расцеп Демократској Странци, јер ће многи грађани у Србији приступити овој подмлађеној странци.

— **Уговор с Немачком.** Пред Народном Скупштином ће се ових дана расправити законски предлог о трговинском уговору између нас и Немачке. Главне одредбе уговора биће: Уговорне стране неће спречавати трговачки промет никаквим забранама. Никаква ограничења увоза или извоза, нити увођење дажбина сме бити за машине, справе, џакове, бурад, завоје, мустре. Највеће повлашћење ће се примењивати у питању увозних и извозних царина, у поступању с трговцима, привредницима и фабрикантима, у преносу путника и покретне имовине. Признаје се потпуно слободан промет у свима правцима и свима средствима. Провоз је слободан од царина и других дажбина. Обе стране ће најстрожије уредити поштанско-телеграфски саобраћај. Начиниће се нарочити уговор ради заштите права проналаска и приватне својине. Допустиће се са обе стране пропаганда књига, часописа и друго. Жељезнички саобраћај ће се водити на основу међународне погодбе од 1899. Установиће се директне тарифе за путнике и робу. Учиниће се све, да саобраћај буде уредан и обе државе ће позајмљивати узајамно вагоне.

— **Радикали и Муслимани у Босни.** Приликом последњих избора а и после тога било је у редовима радикалне странке у Босни много присталица Муслимана. Често је долазило до несугласица у самој странци, у појединим местима, због разлике схваћања у кметијском питању, у питању одштете за одузету земљу. С обзиром на опће прилике у држави, ти су се сукоби увек отклањали. Но у последње време је опет дошло до већих несугласица. Група млађих радикала око „Српске Ријечи“ заузела је оштрије становиште против Муслимана, штитећи тиме чисто српске интересе. Због тога су Муслимани доста озлојеђени и траже да Муслимани иступе из радикалне странке и организују своју засебну странку.

— **За смањење жељезничке лежарине.** Љубљанска трговачко-обртничка комора подузела је кораке, да се смање високе железничке лежарине. Љубљанска комора предлаже да сваки вагон буде пет дана слободан од лежарине, а да за то време царинарница може довршити прегледање. Предлог је уместан, те би добро било да се са свих страна помогне.

— **„Хрват“ о жандарима у Хрватској.** Загребачки „Хрват“ доноси уводни чланак „Његово Величанство Жандар“, у ком износи самовољу понеких жандарма у понеким мањим местима Хрватске. Нама овде нису познате прилике у Хрватској. те не можемо знати, да ли и каква насиља врше жандари у Хрватској. Једно знамо: Жандарми, као такви, могу да врше насиља свуда, што се мора извидети и по заслузи казнити, али нема смисла због тога бацати анатему на целу државу!

— **Покрет железничара и поштара.** У Загребу је одржана конференција железничара националиста, социјалиста и железничара из клерикалне странке, и ту се решило да се поведе јака акција за побољшање материалног стања железничара. Акцији железничара су се прикључили и поштари.

Совјетска Русија и конференција у Ђенови.

Лондонски извештач „Ђорнале д' Италиа“ упитао је у Лондону Красина, да ли ће Совјетска Русија на конференцију у Ђенови захтевати признање совјетске републике. Красин је изјавио, да ће они захтевати не само признање de iure, него и de facto, јер неизвестан положај Русије онемогућава сваку везу са осталим државама. Красин је мишљења да на конференцију неће утицати држање Француске и Америке. Лојд Џорџ изјавио је, ако Совјетска Русија призна раније дугове Русије, тада не постоји никакав разлог да се данашње стање у Русији не призна. Красин је мишљења да ће Совјетска Русија одгорити својим обвезама, ако их Европа доведе у такво материјално стање да то могу учинити.

Красин је још изјавио, да Совјетска Русија припрема преображај целог правног система.

Америка и конференција у Ђенови.

Париски и лондонски посланици Америчких Сједињених Држава имали су састанак са Поенкареом и изјавили су, у случају да Сједињене Државе не пошаљу званичне представнике у Ђенову, ипак ће послати полузваничне представнике и стручњаке, који ће учествовати на конференцији, али без права гласа.

Веза Немачке са Русијом Дунавом.

У Берлину се држе саветовања између изасланика Совјетске Русије и немачке владе ради успоставе везе између те две државе Дунавом. Како се из досадањих саобраћајних прилика установило, ова би веза била повољнија, него досадања сувоземна Штетин—Петроград. По информацијама из Берлина наша Краљевина и Румунија дале су већ свој пристанак, док остале заинтересоване државе саветоваће се о томе на конференцији у Ђенови.

Поводом „Отвореног писма“ др. Ђорђа Тапавице.

Моји пријатељи су ме упозорили на „Отворено писмо“, које ми је упутио г. др. Ђ. Тапавица, градски сенатор, преко овдашњег листа „Дунава“ (бр. 7). У томе писму ме је, а у свези са последњом седницом Проширеног Градског Савета, напао на начин, како је он то за најбоље нашао. Будући да ја држим, да читалачка публика има паметнијег посла него да чита — за своје паре — лична обрачунавања појединаца, то ћу на меродавном месту покушати да уверим г. сенатора, да је на криву путу, а за нанесене увреде и клевете тражићу задовољштине пред судом, јер држим, да је то једини прави и законити пут.

Н. Сад, 1. фебруара 1922.

Др. М. Величковић-Свињарев.

ВЕСТИ.

— **Око Краљеве свадбе.** Приликом венчања Њ. В. Краља Александра са принцезом Маријом, сазнаје се да ће стари сват бити кнез Арсен Карађорђевић.

— **Трамвајски саобраћај.** Овај прошли рат је задржао остварење многих корисних пројеката. Тако са скорашњом градњом колског гвозденог моста на Дунаву у Новом Саду свакако ће се остварити и трамвајски саобраћај између Новог Сада, Срем. Карловаца, Каменице и Футога, који би вероватно, досад био и остварен, да га рат није задржао. Срем. Карловачке станице у вези са доњосремском околином и Ковиљем свагда су претрпане с путницима за Нови Сад, који би се повољније возили трамвајом. Поред тог кад се узме у обзир још и згодан трамвајски саобраћај са оним делом Срема од Каменице, па и фрушкогорски изделети публике — онда нема сумње, да ће тај саобраћај бити од великог значаја за Н. Сад и околину његову, и да ће се обилно рентирати оном друштву, које буде похитало да затражи и добије концесију за то подузеће. — *Ч.*

— **Гостовања у новосадској опери.** Управа новосадског позоришта приређује низ представа, на које је позвала уметнике са стране на гостовање. Представе на којима је гостовао наш земљак, Панчевац г. др. Ал. Риго врло су успеле. Сада у четвртак пак, певаће у „Тосци“ гђа Андријана Салви, која је велике успехе постигла у Београду, Прагу, Бечу, Пешти и другим местима.

— **Давидовић оболео.** Председник демократског клуба Љуба Давидовић оболео је од запаљења слепог црева. По мишљењу лекара његово оболење није тако опасне природе, па неће бити потребна ни операција. Г. Давидовић је у понедељак пре подне у свом стану примио неке чланове демократског клуба.

— **Скупштина држ. чиновника.** Ванредна главна скупштина Месне Организације Државних Чиновника и Службеника у Новом Саду неће се одржати 5. фебруара ов. г. због одсуства председника. Објавиће се накнадно кад ће се одржати скупштина.

— **25-годишњица дра А. Белића.** У недељу 29. јануара одржана је на београдском универзитету свечана седница професора, пријатеља и ученика професора др. Александра Белића, приликом 25-годишњице његовог научног рада. Слављеник је добио том приликом један примерак филозофско-лингвистичких штудија у коме су штампани разни и многобројни радови страних и наших филолога.

— **Изгорело позориште у Њујорку.** У недељу за време представе запалило се велико позориште у Њујорку. Настала је ужасна паника међу публиком. Зграда се цела срушила и досада је извађено 40 лешева. Држи се да има преко 100 мртвих и 200 тешко рањених.

— **Нумерисање улица.** Пашка „Народни Демократика“ има вест, да су општински судови у многим местима, где има и немачког становништва, одлучили, да улице по американском узору нумеришу. На тај начин би избегли да означују улице и на немачком језику.

— **Часопис за славистику.** У Прагу ће за кратко време почети излазити часопис за славистику „Славија“, која ће доносити научне расправе о словенском језику, књижевности итд. „Славија“ ће имати међународни значај. Расправе ће излазити на словенским језицима, надаље на француском, енглеском, немачкрм и латинском језику. Уредници ће бити професори Хујец и М. Мурко.

— **Лечење аустријске круне.** Дипломатски уредник агенције „Ава“ ради на томе да Министарство Финансија изради нацрт, по коме би се Аустрији дозволио кредит ради консолидовања аустријске круне. Зајам би се имао осигурати са царином, исто тако као и предујмови, које енглеска хоће да даде Аустрији.

— **Нов лист у Новом Саду.** Од 2-ог фебруара излазиће у Новом Саду нов мађарски недељни лист „Завеса“ за уметност, спорт и критику. Ово је пети мађарски лист, који излази у Новом Саду.

Политички положај.

(Новинарска Агенција „Југославија“.)

Београд, 1. фебруара.

Седница шефова клубова.

У среду пре подне је одржана седница шефова свих парламентарних клубова под председништвом Др. Ивана Рибара. На овој седници се расправљало по предмету предлога Др. Корошца о укидању 18. члана закона о заштити државе. Одлучено је, да се изабере нарочити одбор који ће се тим питањем позабавити. У тај одбор ће ући 6 посланика из владиних странака и 3 посланика из опозиције. Затим се дискутовало о упражњеним местима комунистичких посланика у разним скупштинским одборима. Шефови клубова се нису никако могли споразумети у тој ствари. Неки су били мишљења, да се морају пре одржати поновни избори у окрузима поништених комуинстичких маодата.

Рад финансијског одбора.

Пошто Финансијски Одбор још ни приближно није завршио свој посао, то врло лако може да његов рад потраје још 2—3 месеца. Министар финансија ће ускоро поднети пројект закона о дванаестинама са март и април о. г. а њихово одређивање ће бити као и код дванаестина за јанур и фебруар.

Седница радикалног посл. клуба.

У среду пре подне одржао је радикални клуб седницу, на којој се расправљало о административној подели земље. Мишљења су била раздвојена. Било је више говорника, Настас Петровић је заступао свој предлог, да се досадашње жупаније једноставно притворе у области, док су Др. Сршкић и другови захтевали да се то питање одложи за доцније. Милорад Вујичић вели да се за полазну тачку узме средина између досадашњег округа и области. Међутим није донета никаква одлука, Дискусија ће се наставити на идућој седници. Затим се прешло на расправљање питања о плаћању трговачких дугова у иностранству, па је одлучено да се једна од идућих седница посвети искључиво томе питању.

Брзојави.

(Новинарска Агенција „Југославија“.)

Хапшење Косте Новаковића, комун. посланика.

Београд, 1. фебруара. Јуче је полиција у Сиску ухапсила бившег комун. посланика Косту Новаковића, који је са лажним пасошем хтео пребећи у Аустрију ради састанка са др. Симом Марковићем. Коста Новаковић је спроведен у Београд.

Италијански фашисти бацили бомбу у ријечкој Скупштини.

Београд, 1. фебруара. Вечерашња „Трибуна“ јавља са Ријеке: У току данашње скупштинске седнице, којој је присуствовао и сам председник ријечке владе Занела, фашисти су бацили две бомбе у скупштинску дворану. Рањено је озбиљно више посланика, па и сам председник Занела.

Деманти о веридби италијанске принцезе са бугарским краљем.

Рим, 1. фебруара. Италијански пресбиро званично демантује вест, која је потекла из Софије, а којом се тврди да ће се бугарски краљ Борис верити са италијанском принцезом Јоландом.

Тешкоће око конференције у Ђенови.

Париз, 1. фебруара. У дипломатским круговима се мисли, да ће састанак у Ђенови закаснити, догод се не изврше све припреме, које су у вези са примањем толико великог броја делегата свих могућих држава. Енглеска мисли да би ово одлагање могло наудити успеху конференције. Француска пак жели да се између савезника расчисте сви проблеми, пре него што би се приступило санирању економских прилика у Европи.

И Турци би на конференцију у Ђенову.

Париз, 1. фебруара. Ферид бај, турски представник у Паризу упутио је председнику италијанске владе Бономију писмо, у коме му се жали што од свих европских држава једино Турска није позвана на међународну конференцију у Ђенову. Он га моли да поради на томе да се на конференцију позову и делегати Турске.

Претрес оптуженицима по делу атентата на Краља.

(Телефонски извештај)

Београд, 1. фебруара. У среду је настављен претрес по делу атентата на Регента. Прво су саслушани неки приватни тужитељи, који су од Стејићеве бомбе лакше или теже рањени. Сви они траже накнаде за своје озледе у износу од 10.000 динара. Том приликом атентатор Стејић изјављује, да он није имао намеру да никога убија, па је чак и бомбу у последњем моменту бацио, како би њој дејство што више смањио. Швајцарац Босије, доцент универзитета, преко свога адвоката оптужује Стејића за покушај убиства и тражи такођер накнаду.

После тога се прелази на читање аката и саслушање оптужених. Јулка Лазаревић изјављује, да је Чакија познавала само званично, а њене речи: „Све је спремно!“ нису се ни близу односиле на атентат, него на оснивање земљорадничке синдикалне организације. Не признаје да је учествовала у атентату, а такођер не признаје ни своја ранија, пред иследним властима дата саслушања. Она вели да је на полицији била мучена и тучена.

Председник одређује у 9 и по сати одмор. Претрес се наставља у 10 сати, када се саслушава Чедомир Мирковић, који је за време атентата лакше рањен у руку. Тражи накнаду од 10.000 динара.

За њим се преслушава оптужени Радомир Мирић, бивши комунистички посланик. Он даје објашњења суду о раду комунистичке странке на стварању револуције, о 21. тачци III. интернационале, о комунистичким теоријама. Затим говори о томе како њихови искази ранији нису тачни ни поуздани, пошто су написани онако како су то истражни судци Анђелковић и Вујић хтели. Подноси суду жалбу за грубо и нечовечно поступање полицијских органа са оптуженим комунистима. Завршује свој говор, да његов записник о саслушању није потписан пред сведоцима.

После њега саслушава се оптужени Драгомир Марјановић, бивши комунистички посланик, члан извршног комитета комунистичке странке. И он даје објашњена о 21. тачци III. интернацијонале, те о постојећим комунистичким организацијама.

Оптужени Лазар Стефановић, комунистички посланик, члан извршног одбора даје разна објашњења те тврди, да раније изјаве нису тачне пошто су писане од иследних власти произвољно.

Пошто је саслушан још један приватан тужитељ, председник закључује претрес у 12·10 сати после подне. Идући претрес сутра у 8 сати у јутро.

Одговор „Дунаву“.

Накнадно сам извештен од мојих пријатеља, да је „Дунав“ у своме 6. броју хтео мени да набаци, да сам ја писац кратке белешке о Русима у 8. броју „Заставе“ од ове године. Ја одбијам да сам писац те белешке, што ће и уредништво „Заставе“ потврдити. Све моје, па и најкраће чланке, не рекламе ради, већ смелости, потписујем. Ја нисам нападао поштени руски народ, сваки је кукавица ко хоће то мени да подметне. Но, дозволиће и Др. Суботић и Сº да ја имам права да нападнем и митрополита Антонија и све оне, који хоће да буду адвокати Софије и Бугара. Није истина, да је бугарски владика Стеван био гост нашега седога и уваженога патријарха Димитрија, а сумњам да је и митрополит Антоније одликован. То за мене најпосле не би био никакав доказ о његовој великој „заслузи“. Упозорујем „Дунав“ и његове госе, да прочитају бугарски „Зор“, „Ден“, „Светлост“, „Знамије“, па ће видети, како српски крвник, бугарски владика Стеван пева химне митрополиту Антонију, нашем госту у Сремским Карловцима.

Даље, најенергичније одбијам да сам ма ичији подрепаш. Ја нападам све оно што не ваља, па ма то било у мундиру, камилавци или гуњу! Али никако нећу дозволити никоме, да се игра са мојим именом, које је светло и чисто, као моја проливена крв за слободу ове Земље.

Инвалид **Љуб. Ст. Ђорђевић**.
књиговођа мин. финансија.

Народно Позориште.

У четвртак се даје „Тоска“ са гђом Адријаном Салви као гошћом. — Успех госпође Салви у Бечу, Пешти, Карлсбаду био је велик, те ће и наша публика имати прилике, да је чује.

У петак: „Три девојчице“.
У суботу: „Отело“ (реприза).

Кратке вести.

— У Албанији влада све већи хаос. Кабинет Ђофер Упија је одступио, а Фан Ноли не прима нову владу.

— Першинг држи, да Америка мора имати 150.000 бораца и 4.000 офисира.

— У Глазгову је изгорела станица.

— И Мађарска је позвана на конференцију у Ђенови.

— Италијански амбасадор у Паризу биће Сфорца, чије је држање према Француској и Малој Антанти било пријатељско.

— У Москви су отпочели избори за нов московски совјет.

— Француско министарство спољних послова спрема издавање „Жуте књи-е“ о балканским стварима од 1912. године до објаве светског рата.

— Од Немачке ћемо примити до 9000 вагона на име ратне одштете. Примљено је већ 220 вагона.

— О Св. Сави је изашао велики указ о одликовању просветних радника из целе наше Краљевине. Биће одликовано око 900 професора универзитета, средњих и стручних школа, књижевника, уметника, учитеља и других просветвих радника.

— У Жомбољи је подигнута ветеринарска станица.

— У Марсељу ће се подићи споменик француским војницима, који су погинули на Истоку и у другим далеким крајевима.

— Посланик Совјетске Русије налази се у Берлину са предлогом, да се на најширој основи заснују дипломатски и трговински односи између Немачке и Русије.

Управник: **Јаша Томић**.
Одговорни уредник:
Трива Милитар

На знање.

Пошто је Удружење куће-власника било приморано да се исели из свога досадашњег локала, то је изабрало ниже означено удружење своје поверенике, који ће вршити упис у чланство и то: г. г. Јована Чулума трговца, велика трафика; Николу Ивковића трговца, Дунавска улица број 10; Брачу Теофановића трговце, Пашићева улица; Лазара Милутиновића трговца, у Пашићевој улици; Луку Вучковића трговца код „Шаргарепе“, Темеринска улица; Ђоку Гачулића бирташа на Темеринском друму; Јована Могиног бирташа у Темеринској улици; и Дернер Липота стаклара на Главном тргу и Јоцу Антоновића трговца, Футошка улица.

Секретаријат се налази у радњи г. Николе Ивковића трговца у Дунавској ул. бр. 10.

Умољавају се и сви остали куће-власници из Новога Сада, да похитају са уписом у чланство, јер се приближују дани великога збора.

Из канцеларије Удружења Куће-власника. 183 4—5

Број 2689/адм. 1922.

Стечај.

Савет града Новог Сада расписује стечај на доле наведена упражњена места код порезног звања:

1) четир порезна часника I. класе, која су места скопчана са X. платежним разредом.

2) једно место порезног часника II. класе, које место скопчано са XI. платежним разредом.

Захтева се с успехом свршен испит зрелости средње школе.

Позивају се рефлектанти, да своје молбе са документима о квалификацији и о до сада вршеној служи најдаље до 14. фебруара о. г. гр. протоколисти (I. спрат врата број 28.) предаду.

Из седнице савета сл. и кр. града Новог Сада, 28. јануара 1922.

Др. Марцековић
204 2—6 зам. градског начеоника.

Машине за месо

најбоље врсте, цеви и лакатова, челика и готових федера за кола, поткова и сацер-ексера за поткивање коња, шина, правих Винтерових осовина, димензион плеха од $^1/_2$—5 мм., дах и шлосплеха, белог, цинк и цинкованог плеха, окова за грађевине и намештај. А осим тога разне гвожђарске робе у великом избору по најјефтинијој цени може се добити код:

Гвожђарске трговине
ЈУЛИЈЕ КУСЛИ
Нови Сад, Темеринска 8.
Тел. 350. Преко пута гостионе код „Седам Звезди“. 1926 15—

Концертни гласовир!

Штенцт и Шлемерског фабриката, енглески механикат, црне боје, по врло јефтиној цени на продају. —

Поближе запитати код „Шмолка“ подузеће за оглашивање Нови Сад, Футошка ул. број 24.
191 2—2

Продајем кућу

у Новом Саду у Футошкој ул. бр. 48, која лежи на површини од 1000 квадратних хвати. — Ближи податци могу се добити код мене на Рибљој пијаци бр. 12. Посредници су искључени.

Јосип Шварц трговац дрва
186 **Нови Сад.** 2—3

Број 255/22. 24. јануара 1922

Натјечај.

Код градске општине Бијељинске, има се попунити место благајничког књиговође и место доходарственог надзорника у X. дневн. разреду са правом на унапређења до укључиво VIII дневн. разреда.

Почетна темељна плата једног и другог јест по 2.800 дин. и доплатка 768 дин., те додатка на скупоћу, како га уживају државни чиновници.

Молитељи за ово место морају бити држављани краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, душевно и телесно здрави, не смију бити старији од 40 година, а захтева се да је апсолвирао средње школе са испитом зрелости односно закључним испитом, те да познаје потпуно српско-хрватски језик у говору и писму,

Првенство при једној квалификацији имају они, који су суделовали у ватрогасним организацијама, односно руководили таква друштва, тако, те би се тој дужности могли и овде посветити уз посебни хонорар.

Намештење бива за годину дана привремено, а затим пошто докаже способност и добру упорабивост, биће дефинитивно потврђен.

Власторучне писане молбе, прописно биљеговане и документиране са потребним сведоџбама, ваља најкасније до 25. фебруара о. г, поднети код градског поглаварства у Бијељини.

Председник општине:
193 2—3 **Ђумишић** в. р.

Најбољи и најјефтинији

ЈОРГАНИ

добивају се једино у јорганџијској радионици

Мише и Зорке Милићеве
Нови Сад Милетићева ул. 17.

Ценовник шаљу сваком на захтев бесплатно.
2538 17—20

Прва осечка творница за прераду дрва у Осеку

нуди:

БУРАД ЗА МАСТ,

од буковог дрвета са шест жељезних обручева, у најбољем квалитету, садржина од прилике 200 клг. netto.

Бурад се налазе код **Стевана Гериха, Нови Сад, Регента Александра улица број 50. врата 166.** 55 10—10

КУЋУ

и трговину своју са дозволом точења продајем у Новом Саду, ћошак Алмашке ул. 13 и Текелина 2. Упитати власника у кући. 192 2-3

Број 67/с. о. 1921.

Оглас дражбе.

Потписани судбени овршитељ према § 102. зак. чл. LX од 1881. год. даје овим на опће знање, да се услед одлука Оџачког среског суда број 1921. Пк. 1882/2 у предмету Марка Калдора из Сомбора заст. Др. Никола Шуц, — против Николе Леполда из Брестовца ради дужних 18.000 круна главнице са 5% камате текућини од 1. марта 1920. год. парбеног трошка од 3503 К 45 ф. одређује се овршна дражба покретности као:

Кукуруза у клиповима, крава и кола и. д. у укупној вредности од 36.000 круна те за обаву иста установио један рок на дан 7-ог фебруара о. г. у 2 сата после подне на лицу места у кући овршеника у Брестовцу на којем ће се исте покретности продавати и испод проценидбе, те уручити најбољем нудиоцу, али само уз увете наведене под §. 108 зак. чл. LX. од 1881. год.

У Оџацима, дне 21. јануара 1922.

197 1—1 **Јован Ваци**
судбени изасланик овршитељ.

---

2 бика

1 мађарски, стар 2 год. а други пунокрвни швајцарски, стар $2^1/_2$ год. продајем одмах. 156 6—6

Упитати: Илију Пејића
Н. Сад, (салаши Ченеј).

Кућа велика, ванред"о лепа и хигијенски зидана пре рата са узградама, једна огромна магазинска, три велика врта, два дворишта [1 економско], 2 бунара [1 бушен са водо-водом у купку, кухињу [2 нужник], површином земљишта од 2300 кв. хв. излазом на две улице. Грађена најмодерније, првокласним материјалом, електричним осветлењем, асфалтом на улици и дворишту. Врло близу суда и преко пута Слов. Банке. За сва и трговачко-индуст. предузећа, улица према Београду итд. Продаје бестеретно без посредника сопственик: **Др. Миливој Миладиновић у Ст. Пазови,** месту са дневно, рапидно, већом разном трговином и насељавањем. 200 1—3

Ради преоправке и сасвим новог уређења дућана

све на стоваришту постојећу помодну женску и мушку робу до краја јануара месеца

са дубоко сниженим ценама продаје.

Поједине ствари, које се после неће држати, у пола цене.

Повољне цене препродавцима.

На истом месту један дућански портал, више тевги са стакленим и дрвеним покривачем, и фиокама, једна вертхајм каса на продају.
2844 10—10

ЛЕВИНГЕР трговина помодне робе, Нови Сад Краља Петра (Главна) ул. број 19.

Stock Cognac Medicinal d. d.

Požega

тражи неколико добро уведених путника. — Опширне понуде са препоруком обратити на горњи наслов.

195 1—2

Петар Костић
Срем. Карловци препоручује свој добро познати

БЕРМЕТ

Даље и бели бермет вино а ла Торино.

Све врсте вина не потпадају трошарини фина вина, него сасма обична вина.

4 12-15

Штампарско Подузеће „Застава“ д. д. 190—1922.

За подизање морала.

Представка грађана и грађанки поднесена Проширеном Градском Савету у Новоме Саду.

Потписани грађани и грађанке Новога Сада имајући у виду тешко економско и социјално стање у нашој држави и у нашем граду с једне стране и опадање морала с друге стране, слободни смо обратити се Градском Савету, као преставнику свију грађана овога града, са молбом да ову нашу представку изволи узети у претрес и да у смислу исте изволи поступити на начин, како то у смислу закона за сходно нађе.

Полазећи са становишта, да је чисти морал најчвршћи темељ друштва и државе тражимо у име своје и у име своје деце, да наши позвани органи најбодрије и најенергичније пазе и настоје, да се у нашем граду диже моралност и сузбија неморал, који прети, да нам зарази најшире слојеве нашег друштва. Ако узмемо да је неморал мати сваког зла — као што и јесте — онда држимо да одсад несмемо мирно гледати ни трпети, да се неморал услед наше немарности некажњено шири у најразноврснијим облицима, па макар то било и у облику забаве, моде, еманципације и назови — уметности. Колика распасаност влада у нашем граду може се уверити свако ко прође нашим градом. На сваком кораку, на улици, на пијаци, у шеталишту, у кафанама, у трамвајима чујете најодвратније и најбруталније псовке тако, да се човек боји да са женом и децом изађе на улицу. Женске из полусвета закрчиле су улице и јавне локале тако, да честит човек не може са својом породицом зећи у те локале, ако неће да црвени пред својом женом и децом. Хотели су данас права блудилишта, а о нечистоти и зеленашким ценама у њима да и не говоримо.

У нашем граду од најновијег доба има један читав сталеж нерадиша и беспосличара, који по цео дан седе у кафанама, биртијама и баровима. Једино занимање им је коцкање и картање.

Против ових готована треба повести најодлучнију хајку и приморати их или да раде или да напусте наш град, да га не куже.

Свако, ма и најмање непристојно понашање на улици или у јавним локалима треба полицајно казнити. Сваког пијана човека или жену — макар то ко био — треба спровести у полицију да се тамо истрезни, а тако исто сваку непристојно одевену женску треба одвести у полицију и посаветовати је, да се у будуће служи другим журналима. Уверени смо, да ће на тај начин многи изгубити вољу да препију и онда наша омладина неће бити на сваком кораку надражавана полунагим и лакомисленим женскињама.

Међу најубитачније и најштетније установе, које уништавају морал и здравље и које материјално упропашћују људе, долазе барови и шантани, који су у нашем граду, на жалост, нашли врло повољно тле.

Под видом забаве и уметности, а под заштитом државних закона трују ови барови наше друштво као куга. Најпроблематичнији типови, најлакша женска роба, налазе уточишта у тим баровима и својим убитачним деловањем куже и упропашћују сумњиве пријатеље уметности. Барови су код нас најомиљеније место за ноћне оргије и разврат.

Узмемо ли у обзир и то, да ти назови барски уметници и уметнице, поред остале материјалне и моралне штете, коју наносе нашем друштву, заузимају велики број станова и на тај начин још већма погоршавају наше станаринске и социјалне неприлике, онда држимо, да нам ништа друго не преостаје, него да најодлучније тражимо, да се ти барови, као штетне установе што пре затворе или да им се опстанак у нашем граду онемогући.

Пред горе наведеним разлозима морају да падну сви евентуални приговори, па чак и они, да наш град и наша држава имају од тих барова материјалне користи, јер држимо, да би то била фатална грешка повећавати градске и државне приходе из тако мутних извора.

Наш град је центрум једне велике области. У том центруму треба да буде усредсређено све што је лепо и корисно. Тај центрум треба да се такмачи у култури, моралу и напретку на свима пољима са најнапреднијим градовима у држави а у извесним стварима и са напредним градовима ван наше државе.

Ово ћемо постићи само онда, ако будемо истрајно радили на подизању праве и не патворене културе у нашем граду. А да то постигнемо морамо, пре свега, дизати моралност нашег друштва и сузбијати сваку клицу у неморалности.

Нас не треба нимало да буни евентуална повика на нас, да смо назадни и затуцани. Ми имамо пред очима једну сврху, да од свога града створимо напредан и културан град, који ће бити чувен са моралности, која у њему влада. Онда ће родитељи мирне душе слати своју децу у наш град на науке, јер ће знати, да се код нас све могуће чини, да се омладина сачува од моралне пропасти.

У уверењу, да ће Градски Савет ову нашу представку изволети узети у претрес, те на основу исте предузети сходне мере за сузбијање разврата, неморала и професионалних беспосличара у нашем граду, изјављујемо да смо вољни у свако доба вашим органима пружити моралну и материјалну помоћ за постизавање ове цели.

Скупарински доплатак и свештенство.

Како до данас још нико није додирнуо једно важно питање, важно и жалосно по свештенике, то ћу ја да изнесем каква је неправда нанесена свештенству.

Колико је пискарања, трчања требало да се дође до жељеног скупаринског доплатка, то сви знамо. И док су неки сретни свештеници (бар су мислили да су) добили већ 1919. г., неки су добили тек са 1. I. 1921. г. Не лези враже; у исто време када се некима доделио скупарински доплатак, у исто време Г. Министар Вера издаје наредбу, да се свима оним свештеницима, који уживају сесију, тај скупарински доплатак обустави — чак да се већ подигнута свота под претњом оврхе има вратити.

Разумем ово за оне, који своје сесије издају за баснословне своте. И право је. Али шта ћемо са лошим парохијама?

Зато је Г. Министар Вера требао нашу Духовну Власт питати где треба помоћи.

Па како сам и ја тобоже добио „помоћ“: рекох помоћ, која ће ме сурвати у потпуну материјалну пропаст, што ћу и цифрама доказати.

Ја сам у Бачкој и имам сесију. Али зна ли Г. Министар Вера да је моја сесија била цигла за 4000 круна све до 1. X, 1919. под најам издата, године 1920. била је за 16.000 круна, године 1921. 24.000 круна, године 1922. за 48.000 круна.

Године 1921. I добијем и ја на троје деце (двоје за школу) и жену 23.280 круна додатка, свега сам дакле имао 47.280 круна према расходу од двоје деце на страни.

Као добар Србин морао сам бар 4000 круна државног зајма бележити. Таман учиних своју патриотску дужност, ошину ме гуја: порез на имовину и доходарину у своти од 4619 круна и друге порезе 1500.

Тешком муком дочеках год. 1922. (истина морао сам једно дете задржати од школе, да тобоже паузира, а у ствари ја немам из чега!)

Међутим ми леп Божић припреми државна благајна. Када одох по скупарински доплатак за 1. I. 1922. год. будем извештен, да ми је обустављен и да га у месечним ратама морам вратити, а то је 23.280 круна.

Питам ја како ћу? Од 48.000 одузмите 23.280 остаје 24.720, а од тога одузмимо још 6645 порезе, онда мени и мојој породици остаје 18.075.

Па докле ће се код нас овако сакато радити?

Где су нар. посланици? Зашто се не заузму за нашу праведну ствар.

Истина има и било је где према породици не може бити речи још и о скупаринском доплатку.

Али начелно се несме све стрпати у једну групу.

Ја знам да је то у интересу штедње. Али не штедити на слепцима.

Л.

Ко ће бити ректор?

Давно је било; пре педесет и више година. На тадањој, сада пак горњоградској гимназији у Загребу био је као професор један млад Хрват. Тај млади професор — незнам зашто — није био у вољи тадашњем бану, злогласном лоњско-пољском јунаку барону Рауху. Морао је дакле дати оставку на професури. Отишао је у свет. Но својом спремом и својим научним радом на пољу Славистике и својим знањем далеко је дотерао. Колико се ја сећам био је професор у Петрограду, у Берлину, и на послетку је својим књижевним радом на пољу Славистике толико се истакао да га је некадашња аустријска влада позвала за професора славенских језика на бечком универзитету на место пок. славног Фрање Миклошића.

Тај тако одликовани професор постављен је за сталног универзитетног професора у Бечу, где је као такав годинама радио и на послетку отишао у пензију,

јер му је било већ близу 80 година.

Тај чувени наш земљак Хрват јесте В. Јагић, који још и данас живи здрав.

Да напишем ово неколико реди, дао ми је повода догађај, који се спрема у Београду због питања, ко ће бити ректор више педагошке школе у Београду.

Испричао сам, шта је било са В. Јагићем и ко га је звао за професора и куда.

Ми имамо свога човека, који има светскога гласа, па наши меродавни фактори хоће поред њега да прођу као поред турског гробља. То би била и грехота и наша велика срамота и држим, да ће се за времена томе стати на пут, т. ј. да наша врховна просветна власт неће дозволити, да сама себе бламира на вечита времена!

Још нешто!

Не само, да треба позвати за ректора дра Пају Радосављевића, па још без икакве трајне кандидације, него би ваљало позвати из Америке Србина Николу Теслу, научењака светскога гласа, подићи му велељепан електричан институт у Београду итд. итд.

Паметном је комарац музика.

Андрија М. Матић.

Српске земљорадничке Задруге у нашем народу.

— Онима који не знају шта је Српска Земљорад. Задруга. —

Не треба доказивати да је Срп. Земљорадничка Задруга у нашем народу једна од најјачих организација, која помажући и подупирући удружене појединце доноси у сваком погледу и доста значајну помоћ и самој држави.

Већ и само начело, да чланом Срп. Земљорад. Задруге не може постати нико други, сем Србин и то безпорочан Србин, значи много и доказује нам, да су само такви чланови у тешким предратним приликама могли одржати наше задруге на оној висини, која им по значају припада, па и унапредити их.

Српска Земљорад. Задруга била је од постанка свога стожер Србинов. Она га је штитила, опомињала па и помагала му да сачува и не испусти ону груду земље из својих руку, за коју су проливени читави потоци крви наших прадедова. Она упућује и поучава нашег вредног ратара како ће што боље и напредније обрадити своју земљу и одгајити стоку, што много значи.

Узмимо само шта би од нас Срба било за време црножута режима, да не имадосмо овако моћне моралне и материјалне заштите у нашим задругама, када нас је са наше рођене груде потискивала и хала и врана и гонила нас са рођеног огњишта у далеки свет.

Напредак наших земљорад. задруга из Баната, Бачке, Барање и Срема, које су се бавиле закупнином земље, а које су таким радом спасле многог Србина сиромаха, да не мора бирошовати спахијама, за ону злеуду надницу од неколико десетака дневно, од 1910. год. показао је овај успех: 140 задруга са 5000 задругара (30.000 душа), држало је у закуп око 35.000 јутара ораће земље, већином земљу великих поседника, на којој је дотле тај исти задругар могао бити само слуга или надничар. У 1911. години подиже се тај број на 40.000 јутара; у 1912. год. на 50.000; а пред сам рат достиже и прелази већ 60.000 јутара.

Овај успех може нам тачно посведочити колико је ова утакмица допринела, да се спречи ширење туђинаца на нашој земљи. И поред свега тога нађе се људи, који можда и нису противници земљорад. задруга, али не разумеју или неће да разумеју њихов значај, који у извесним приликама када је тим дивним установама потребна помоћ, одбијају исте, и не сањајући колики грех тиме чине не само према задрузи и њеним члановима, већ и према самој држави.

Ја ћу навести овде само један пример, не желећи, да икога вређам, али желећи да упутим и заинтересујем оне, који су на то позвани, да мало озбиљније промисле о значају наших земљорадничких задруга, пре но што затражену помоћ истима одбију. На пример наша мала задруга у Баноштру поднела је лане оферат на сечу шуме код грофа Котека и добила је на основу тога један комплекс од 1000 хвати, али не имајући у резервном фонду више од 5·— круна, морадосмо се обратити ради финансирања код више наших завода, који су нарочито основани у ту сврху. Но на жалост били смо одбијени, јер наши се заводи баве данас свим другим, само не оним за што постоје, (част изузетцима т. ј. ако их има) те тако притешњени обратили смо се на Г. Волфа из Н. Сада и били смо поможени, те смо обавили сечу, продају и подвоз истога дрвета све сами и зарадили за резервни фонд наше задруге 90.000 круна. Поред тога наши су чланови за превоз тога дрвета зарадили на 300.000 круна, али да то постигнемо морали смо се обратити на помоћ не Србину, што је доста жалосно.

Сад се наши чланови користе својим резервним фондом из кога добивају зајам по 7%, те не морају бити изложени уцењивању и плаћати по 16 и 20%, а из те своте као Срби дадосмо и државног зајма, а приложисмо и на куповину звона. Тако се и овом приликом уверисмо да слога може много да учини.

У нашем селу данас нема неморалног човека, сваки ужива поверење својих сељака, а као добар Србин сваки је и члан Српске Народне Радикалне странке, осим два до три неразумна заврзана, који ништа друго не знају но да сплеткаре за рачун извесних смутљиваца.

Оволико нека им за сада, па нека пазе да у будуће то не чине, иначе ћу бити приморан да им и имена на јавност изнесем, па нека се зна ко шта ради.

У Баноштру, 1921. год.

Васа Ракић
председник Срп. Зем. Задруге.

Позориште.

Три девојчице. (Премијера). Ова симпатична оперета, која се искључиво састоји из мелодија бесмртног Шуберта, аранжираних за позорницу, прошла је и код нас са веома великим успехом. Пошто је највећи део првоначелно био компонован за клавир (песме), то у инструментацији доста од свог интимитета губи, али се тим не мање са највећим уживањем слуша, као и комад, који дише епохом, „Biedermeierzeit-a“. Г. Кранчевић (Шуберт) је верно схватио своју улогу и певао са много осећаја. Гђица Лукина (Хадица) је била просто златна као и њене две сестре („Хајница“ — гђица Станићева и „Хедица“ — гђица Липецка). Ванредно добро је играла и певала гђа Добричка у улози мама Челове. Гђа Матејићка је била као „аждаја“ хаузмајсторка пуна драстичног комизма. Гђица Оливијери је била класична у улози примадоне „Гризи“, пуна пикантности а певала је својим меканим гласом ванредно пријатно. Класичан као Чел био је и г. Оцић — уопште један од наших најбољих комичара, који у свакој улози нешто сасвим ново ствара. Елегантан у игри и пун осећаја у певању био је барон Шобер госп. Врбањца. Сви остали су били на свом месту. Морамо споменути још и малог Шурку Верешчагина, ксји је играо пикола „Шаниа“ баш као право глумачко дете.

Кућа је упркос повишених цена била препуна. Декорације нашег врлог г. Вебла су биле лепо израђене. Режија госп. Осиповића је показала вешту руку овог богато обдареног човека.

О. С-ћ.

Светислав Баница:

Наш препород.

— Светосавски говор, одржан у Мушкој Гимназији у Новом Саду 1922. год. —

Госпође и Господо,
Драги ученици!

Славећи по лепој традицији захвалних потомака успомену на свога првог и највећег просветитеља, архиепископа Саву Немањића, у овом свечаном тренутку сећања уздигнимо своје мисли, винимо се кроз столећа, повежимо нити које спајају прошлост и садашњост, обухватимо целокупан наш народни живот од скоро хиљаду година, продримо до самога корена своје културе, те тако, са високе осмотрачнице вековног посматрача упоредимо те две крајње тачке, прошлост са садашњошћу. Давши синтезу свега; ми ћемо интуицијом свога духа најбоље разумети данашње доба, душу свога народа, струје, тежње и задатке свога времена, и онда, разумевши то, ми ћемо покушати да схватимо и решимо кризу данашњице и савременог човека, одређујући пут, којим данашње и нове генерације, носиоци новог, младог, бујног и бољег живота треба да иду. Јер прошлост нам је двојако важна и њено познавање је двојако корисно: у њу се, пре свега, пуштају жиле савременог живота, као што столетна стабла пуштају своје корење дубоко у утробу земљину; а, друго, чему нас прошлост учи? Столећа пролазе, као бујни таласи, и избацују на површину милијоне људи, чија стваралачка моћ диже села, градове и државе. Столећа су хаос људских тежња, снова и дела — па шта нам од свега тога остаје? Тела претворена у прах, изумрле генерације, пропали градови и државе, а од свега остала само прегршт моралних истина и принципа, да нас, данашња срећна покољења, поуче о смислу живота и његовој вредности.

1.

Није потребно а и не мислим, госпође и господо, да вам износим живот и рад Св.

Саве. Довољно је укратко истаћи његов историјски значај, па да пређем на главни део свога говора: на карактеристику садашње духовне кризе и указивање изласка из ње.

Темељ нашем културном животу ударио је Св. Сава. То није био само просветилачки рад, него свестрано извођење једног епохалног плана. За време Св. Саве се стварала јача и сигурнија држава. Српски народ, пун свеже и сирове снаге, проширивао је своје границе, и почео да се стабилизује. Св. Сава је јасно уочио положај своје отаџбине: увидео је да се она, поред културне и моћне Византије, и осталих политичких фактора у Европи, само тако може одржати, ако се српски народ, неук, прост, још потпуно варварски, подигне на потребни културни степен, да буде потпуно једнак са својим суседима. Према тој својој концепцији изводио је Св. Сава свој план: створио је самосталну српску цркву, јер је она била једино јамство за развој самосталне српске културе. Тиме је допринео томе, да се ливљи српски Запад изједначи са културним Истоком (Византијом), да се српска држава одржи, да се српско друштво просвети, да углед Србије временом порасте.

Темељи српске културе, које је поставио Св. Сава, правац српског духовног живота, који је он одредио, убрзо су се показали добри, за живот способни. Поред свих унутрашњих трзавица и тешкоћа, Српска је држава напредовала, развијала се, остварујући постепено високе етичке и друштвене идеале Св. Саве, постајући за непуна два столећа велика сила на Балкану под Царем Душаном Силним.

2.

Да ускоро после смрти Цара Душана није дошла турска навала, а с тим пропаст српске државе, а после робовање, пустош, мрак, петстолетне патње, умирања; да тада бесни, верским фанатизмом и источњачком непродуктивношћу заражени Турци нису прекинули историјски развој српске државе: данас би имали Србију напредну, уређену, богату и цветну, са прошлошћу пуном радости, поноса и среће, са јаким, разгранатим економским, политичким и културним установама као што то имају народи Запада, који нису никад били робови народа као што је турски.

Не треба разлагати, само ћу констатовати да је требало надприродног напора, силних жртава, беспримерног хероизма дугих покољења, па да се народна слобода и самосталност поново извојују.

Жилава природа српског народа све је издржала; јуначка крв српског племена одупрла се свима навалама мрачних сила, које су ишле за потпуним истребљењем Срба и ми, доживесмо васкрс целог српског народа, васкрс који је тим сјајнији, што се уз српски народ налазе и остала наша браћа Хрвати и Словенци.

Треба на сав тај ток историјских догађаја гледати из вековне перспективе, па да видимо и осетимо сав његов судбоносни значај.

3.

Ми смо се, дакле, из мрака, из робовања, из низине духа, са дна бедног животарења избили на висове слободе, на сунце. И данас управо, ми се налазимо на оној тачци, где се политички налазила наша држава под Царем Душаном Силним. Иако је то можда смело ипак нам се намеће мисао, да ми данас морамо да надокнадимо сав онај културни застој, који смо због турског робовања и његових последица претрпели. Док су други народи Западне Европе живели својим сопственим животом, и поред ратовања напредовали, стварали своју и опћу културу, уређивали и богатили своју земљу, ми смо вековима чамили у ропству, и тако силно заостали. Зато би се нама нанела велика неправда, када би се наш данашњи културни ступањ упоредио са културним ступњем Запада, те нам се пребацила неспособност за културни живот и ударио жиг ниже расе, као што су то наши непријатељи чинили. То би била неправда, јер би то значило не узимати у обзир све оне историјске и паклене тешкоће, које су наше напредовање вековима спречавале.

4.

Извојевавши своје ослобођење и уједињење по цену великих жртава а са тако рећи муњевитим војним успесима, и осећајући у себи свежу снагу и способност за живот и културу, ми морамо констатовати истину, да се данас налазимо у односу према западној култури и цивилизацији, у ком је односу био српски народ према византијској култури у доба Св. Саве.

Ми и осећамо, врло живо, недостатке и рђаве последице робовања и културног ненапредовања. Осећамо да војнички успеси нису довољни, никад па ни данас, да сачувају једну државу, него да је потребно да држава буде на културној висини: јер само култура, само културне установе, које одговарају појму савремене и напредне државе, могу ту државу очувати, ојачати, развијати.

5.

Наша ће држава постати снажна једино културом. Ми се морамо укопчати у културни живот данашњег Запада, и свестраним напором присвојити све оно што су људски духови столећима текли. Морамо присвојити сва материални напредак Запада, и обогативши се тиме, усавршити свој привредни живот.

Но са материалном културом се не можемо задовољити: поред ње морамо обогатити своју расну душу свим борбама, перипетијама и победама духовног живота западних народа. Нашу душу мора испунити све оно што се, временом, искристалисало као племенито, узвишено и лепо у души народâ, који су се борили за културу.

6.

Укопчавајући се у културни живот Запада, ми се морамо ориентисати. Но, данас, ориентисати се у духовним струјама опће културе није лака ствар.

XIX. век, уопће, изнео је много струја, које су упоредо бујале, тако да је он добио разнолико обличје, и, најзад, довео до дубоке кризе у културном животу. Поред муњевитог напретка технике и усавршавања материјалних околности живота, у њему су се бориле за превласт најразноврснији правци. Идеализам и материализам; национализам до шовинизма; хуманизам; појачање социалних покрета; антинационални и интернационални покрети; пацифицизам који иде до антимилитаризма па и до самог негирања државе; развој херојског култа поред све ширег и снажнијег таласа демократизовања друштва; раздор између званичне цркве и религије, те цркве и државе; процеп у моралном животу: Ничеов индивидуализам јаке аристократске личности поред све моћније социалне идеје; раздор у уметности и књижевности, па раздор и у самој основи културе: конзервативно и брижно придржавање старог с једне стране, као да је све то добро и одржања достојно, а, с друге стране, рушење, обарање свега постојећег, као да се све противи здравом разуму и моралу, дакле један јак револуционарни налет на зграду савремене културе и друштвеног поретка: — све те струје изазвале су дубоке потресе у појединцима и масама, и створиле пометњу у схватањима, хаос у мислима и кризу досадашњих етичких вредности. Искрсли су типови и личности са најразноврснијим прохтевима, тежњама и манирима: и сви смо се нашли у свету пуном противречја, где бесни луди Карневал поред пепељаве среде; где је крепка ренесанса поред песимистичке немоћне декадансе; империалистички прохтеви за влашћу поред идеалне чежње за опћим миром по сваку цену; где су на једној страни обожавање интелекта, људи практични, утилитаристе пуни воље и делотворне снаге, а с друге стране песимисте и блазирани, уморни и мекушни; људи без предрасуда прошлости и поклоници магловите мистике. У том опћем превирању, у тој јурњави, у гласној галами, у којој се на свима језицима узносиле разне вредности, схватања, системи и свакојаки — изми, човечанство као да се распало на супротне силе, на компоненте непријатељске, које раздешавају душу појединаца, масе, и читаве епохе. Уз дисонанцу мисли најсудбоноснија је дисонанца у моралним вредностима, што је пољуљало ауторитет највишег бића, па ума човечјег и разних хероја и идеала.

Та опћа криза, која је запретила опстанку читаве културе, јако је забринула оне који бдију над судбином појединих народа. Поред опће културне, духовне кризе, европски народи су претрпели још и једну нарочиту кризу за време последњег рата, у ком су били стављени у најтежа искушења сви чланови народа без разлике, у ком је требало много хероизма, да се духовни и телесни напори, искушења, ударци судбе, људске свирепости и сатанских изума, издрже. То је све до свирепости намучило људске душе, а уз то су се у опћем потресу пореметили и дотадашњи друштвени односи, при чему су правда и истина претрпеле силне ударце и сломове; при чему су се изопачиле вредности и очигледно доказало да порок, да неправда, неистинитост; да дрскост, безобзирност, да једном речи неморал може довести до богатства, високог положаја, славе и признања. Та морална криза још

је већма потенцирала и компликовала опћу дотадашњу духовну кризу нашега доба, почетка XX. столећа.

8.

Забринути због тога, вође, државници, моралисте потражили су средства да се духовна криза реши, да се морал дигне, да се душе спасу вртлога, да се сукоби уклоне, противности изједначе, и да се душама даде ослонац за ново прибирање и снажење. Тај покрет националног препорода нарочито је јак у Немачкој и Француској, у једној и другој због тога, што су у рату обе врло много претрпеле и изгубиле. Француска, и ако победитељка, изгубила је много живота, и у њој је морал јако пао, а продуктивна снага знатно попустила, Ту је потребно дакле спасти морал, повезати снаге, потенцирати животни елан, развити што већу енергију, па да народ преболи своју кризу.

Немачка, иако побеђена, морално боље стоји: у побеђеним државама, опћи бол, опћа невоља, слом опћих идеала повећава моралност. Стога у Немачкој покрет духовних вођа има једино тај циљ, да се реши духовна криза времена и народа, да се обнови вера у могућност победе, и да се прикупе све националне снаге ради поновног остварења великих националних идеала.

Ми смо, за време светског рата, преживели обе фазе: и били смо побеђени, и победили смо. Та околност је оставила дубоке трагове у нашој души. Бол због прочасти уздигао нам је мисли, прочистио многа срца, излунио чиста осећања идеалног национализма и херојства, што је потисло случајеве клонулости и прљавог и кукавичког подавања непријатељу. Победа пак донела нам је радост и полет, ведрину душе којој се отварају нови видици и у којој извиру нови извори бујне снаге, али уз то, у многим ситним душама је превладао безбрижни и халапљиви нагон отимања, гурања напред, и безобзирног скупљања блага. Уколико је победа створила услове за снажан развој нашег народа у сваком погледу, утолико су разбуктали нижи инстинкти аморалних индивидуа створили и у нас јаку моралну кризу, која честитост и поштење доводи врло често до апсурдности и очајања. Према томе, опћа карактеристика нашег живота била би у кратко ово: створене могућности новог, снажног, полетног свестраног развоја, у ком ће наћи делокруга све велике вековима одмаране, незапослене, латентне снаге нашег народа; и, с друге стране, као данашњи талог нашег живота: морална криза, која нас окружује због некултурног и неморалног пробијања нижих инстинката и ситних личних интереса.

[Свршетак у броју од недеље]

Оглас.

На основу чл. 82. и 86. Закона о Државном Рачуноводству и решења Господина Министра Војног и Морнарице ЕГБр. 12.903 од 31. октобра, Команданта I. Армијске Области ЕБр. 15.407 од 5. новембра, 1921. године, Команда Потиске Дивизијске Области одржаће усмену лицитацију, ради набавке горивог дрва и то:

1. **За гарнизон Петроварадински:** 12.200 кубних метара, на дан 20. фебруара, тек. год. Кауција за поданике Краљевине С. Х. С. 5%, у 60.000 динара, а за стране поданике 10% у 120.000 динара.

2. **За слагалиште у Суботици:** 7.700 кубних метара, на дан 22. фебруара, тек. год. Кауција за поданике Краљевине С. Х. С. 5% у 35.000 дин.. а за стране поданике 10% у 70.000 динара;

3. **За слагалиште у Сомбору:** 4.000 кубних метара, на дан 24. фебруара, тек. год. Кауција за поданике Краљевине С. Х. С. 5% у 18.000 дин., а за стране поданике 10% у 36.000 динара;

4. **За слагалиште у В. Бечкереку:** 4.000 кубних метара, на дан 27. фебруара, тек. год. Кауција за поданике Краљевине С. Х С, 5% у 20 000 дин., а за стране поданике 10% у 40.000 дин.;

5. **За слагалиште у Вел. Кикинди:** 3.300 кубних метара, на дан 1. марта, тек. год. Кауција за поданике Краљевине С. Х. С. 5% у дин. 16.000, а за стране поданике 10% у 32.000 динара.

Лицитација ће зе вршити у канцеларији Интендантуре Команде Потиске Дивизијске Области у Суботици (Пашићева ул. број 3. горњи спрат) у горе означене дане у 11 часова пре подне.

Услови се могу видети сваког раднога дана у Интендантури Потиске Дивизијске Области, у горе означеним слагалиштима, и у Командама Места: у Загребу, Осијеку, Љубљани, Београду и Сарајеву, за време канцеларијског рада.

Право лицитације има сваки онај, који се занима производњом, прерадом или трговином (било посредно или непосредно) напред поменутих предмета, о чему треба да понесе са собом доказе о подобности за лицитацију, а тако исто да понесу доказе о плаћеној порези за последње тромесечје. Искључена лица из учешћа у војним набавкама немају право лицитације.

Кауција се полаже на дан лицитације до 10 часова пре подне у готовом новцу или у државним и гарантованим обвезницама по номиналној вредности или заложницама Управе Фондова.

Гарантна писма кога новчаног завода у Краљевини С. Х. С. предходно регистриране код Генералног Инспектората Министарства Финансија, примају се за кауцију, али само до одобрења испоруке, а по одобрењу испоруке, имају се заменути са једном од напред означених кауција.

Из Интендантуре Команде Потиске Дивизијске Облисти ЕБр. 135. од 3. јануара 1922. године, у Суботици. 199 1—3

ТРАЖИМ

једну гостиону под закуп или под рачун, може бити у Новом Саду, Митровици и Земуну. — Обратити се на:

Број 177 пошта Рума

196 1—1

150 ланаца

салашке земље у **Старом Бечеју,** 6 км. удаљено од жељезнице — продаје се. Ближа извешћа код **„Фукса“** огласни завод, Нови Сад, Краља Петра улица13

194 1—2

Продаје се једноспратна кућа

са улазом из две улице, погодан подрум за сваку врсту радње. Купац се може одмах уселити. — Упитати у администрацији овога листа.

1—3 202.

На продају

једна лепа стаклена канцеларија са 240+270.

Упитати у радњи.

Стева М. Дунђеров

201 1—1 **Краља Петра ул. бр. 13.**

Позив.

Господа деоничари Српске Банке деоничарског друштва у Срем. Карловцима, позивају се овим, да изволе доћи на

VII. ванредну главну скупштину

која ће се одржати 19. фебуара 1922. год. у 10 сати пре подне у банчиним просторијама.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Оверовљење присутних деоничара. 2. Измена §-а 1. друштвених правила. 3. Евентуални предлози појединих деоничара у смислу §-а 23. друштвених правила. 4. Избор двојице скупштинара за оверовљење скупштинског записника.

Управа Српске Банке д. д.

210 1—1 **у Срем. Карловцима.**

НАПОМЕНА. § 24. Деоничари који на скупштини учествовати желе. имају своје деонице са купонима 8 дана пре скупштине код банке депоновити.

Бр. 29.

Позив.

Удружење Кућевласника у Новом Саду, позива све под-одборе куће-власника у Војводини, да изволу што пре овоме Удружењу послати своје резолуције како би исто Удружење, за велики збор свију куће-власника из Војводине, на дан 26. фебруара о. г. у Новоме Саду, могло донети једну општу резолуцију свију кућевласника из Војводине и исту предати надлежним властима у Београду, и уједно јаве хитно имена својих чланова за збор.

Из канцеларије Куће-Власника у Новом Саду. 203 1—3

Има највећи избор свих врста

ЦИПЕЛА као мушких женских и дечијик. За сваки ђон дајемо три месеца гаранцију. — Чиновници и намештеници 5%, попуста. **„БАТА“,** Краља Петра ул. 5 број. Телефон 303. Примамо поправке свију ципела. 187 2—3

Права оригинална „Erényi“

ДИАНА

француска ракија (виновица)

Нове продајне цене почам од 15-ог јануара 1922.
Мала боца К 18
Средња „ „ 50
Велика „ „ 100

„Ереньи“ **Диана** француска ракија јест најбољи кућни пријатељ, те не сме да мањка у ниједном кућанству. Чувајмо се безвредних патворина!

Главна продаја за целу Југославију:

Jugopharmacia d. d. Diana Odio

Загреб, Прилаз 12.

Зак. заштићена.

Главно заступство и складиште за Војводину: Л. Короди и Друг Нови Сад.

Препродавци добивају велики попуст.

Тражите ценовник. 132 4—10

Бузиашка природна угљична киселина

по цени од 340·— круна по 10 кг. може се добити код тврткe

Јулије Бауер, Н. Сад

стовариште пива — празних сопствених ваљка се прима на пуњење. 2474 26—

Позив на претплату.

Почетком јануара 1922. године истиче претплата на „Заставу“ старим нашим поштованим читаоцима, који се претплатише за лањску годину. Сада пак молимо оне наше поштоване пријатеље и једномишљенике, који су лањску претплату целу одједанпут унапред исплатили, да то учине и за идућу годину. Претплата на „Заставу“ остала је стара: 100 динара на годину. Управа и уредништво не жалећи труда и трошкова, побринуло се за добру обавештајну службу тако да ће „Застава“ имати увек оригиналне и најновије вести изцелог света. Садржина листа биће разноврсна. Тако сем политичких питања, расправљаће се разна социјална, економска и финансијска питања, па и уметност и књижевност биће заступљена. „Застава“ од 1-ог јануара 1922. излази 2=3 пута недељно на осам страна, док техничке и материјалне околности не буду дозволиле, да тако сваки дан излази. Молимо стога све наше једномишљенике, а и остале искрене родољубе да се претплате на „Заставу“ као најстарији лист у Војводини и као лист, који већ педесет и две године заступа интересе најширих сојева народних.

Администрација.

ОГЛАШУЈТЕ У „ЗАСТАВИ“